

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *van, vana digressió, en va, vanitat, vanitós, vanejar, vantar-se, avantar-se, vantament, +vantada, envantar, malvanjar, vantolar, vantolari, +vantejar, vanar-se, dia de vanar, avanar-se, avanament, avanista, envanir-se, 5 envanir, envaniment, envanidor, envaneir, envanir-se, devanir-se, devanir, desvanir-se, desvaniment, desvanèixer-se, esvanir-se, esvaneir-se, esvanesir-se, esvaneir, vanesir, esvair-se, esvaniment, esvanit, vanament, vanaglòria, vanagloriós, vanagloriosament, vanaglorie- 10 jar-se, vanagloriar-se.*

VA, II, present del verb ANAR. Usem aquest lloc per documentar alguns compostos d'aquesta forma, així com alguna forma gramaticalitzada, o derivada de la seva arrel, ja estudiats a ANAR i a ENVAIR.

Vaja (pròpt. Subj. Pres. 3), usat a manera d'exclamació exhortativa (emfàtica i afectiva): *AlcM* en dóna cita en un doc. mall. de 1506, no ben clara. Es pronuncia amb *ž* en cat. central i mall., però a les comarques gironeses i algunes altres del Princ. sona amb *ğ*: *báğə* se sent a cada moment a gent de Girona [1912 ---], i així ho escriu l'olotí MrnVayreda: «*vajja*, no siguis ximple —me deya ella— no has pas de fer tants embolics per a dir-me que m'estimas; veus?, fes com jo: al pa, pa, y al vi, vi» (*Puny.*, t. XI, 184 (146)). Però a Bna. molts diuen *bájo* i anàlogament a Men. (o reduït a *váə*, conformement a l'evolució popular menorquina).

La pronúncia gironesa amb *ğ* és anòmala, i ben inesperada, puix que la norma és precisament que, en aquestes condicions fonètiques, la -j- medieval hagi restat *ž* a les comarques del NE., i esdevingut *ğ* en nombrosos casos, a Mallorca, i des del Montseny cap al Sud (veg. l'estudi d'aquesta llei dialectològica en *LleuresC*, 260). I no és menys anòmala la *ž* de Bna. i de Men., però és absurd el supòsit que en dedueix *AlcM* que aquesta exclamació tan popular i arrelada sigui presa del cast. (!): tant l'una anomalia com l'altra s'expliquen naturalment per la pronúncia extraordinària que hom sol donar a les expressions afectives i gramaticalitzades.

És un fet, notem, paral·lel a *veiam* per *vejam* (amb *ž* i amb l'arcaic -am conservat en cat. central, i no pas *vegem* o *vejam*) i a Menorca *veiam-ell-ara* s'ha convertit en *vamellara*; EGO dóna bastant anòmalament *jo* o *joə* en els parlars continentals del centre i del S., i en forma encara més anòmala *žjo* en els del Nord i Mall. I cosa semblant es presenta en el prolongament de IAM.

Com a forma gramatical poc coneguda i anòmala és ben notable que vagi tenir curs, en el parlar popular, però conservador, de Bna. a princ. S. XIX, la forma *jo vaç* 'vaig', com a contracop de la vacil·lació que llavors hi havia, en aquells cercles, entre *jo faç*, i la forma llavors vulgar i innovadora, *jo faig*: «JOAN: Ya està decretada la sentència. EULÀLIA: Doncs jo me'n vaç a plorar», Robrenyo, *Sarau de la Patacada* (Barcino, 52); ahir «*vas rebre*», en el reusenc Grau i Vallespinosa; sovint en el savi arenynenc Fidel Fita: «ahir *vas escriu-*

re», «*fa vuit anys el vas visitar*» (*Epist.* de Verdaguier a. 1881-87; VI 76, III 141); i en recordo algun altre testimoni en observadors del parlar d'aquell temps.

Com a forma vulgar de la 4.ª persona de l'auxiliar del passat s'usava *vèm*: «en aquella hora --- *vèm* tornar a lo d'En S. ---», NOLLER en la novel·la *La Bogeria*; (p. 162.11), plena de modismes de Valls; però c. 1920 ho sentia jo molt a alguns barcelonins, fins gent culta, d'edat (Coromines, Valls Taberner).

CPT.: *Vaitot*: *fer un vaitot* (< *va-hi tot*) 'fer un esforç, llançar-se a fons': «varem decidir de fer un treball per als nostres defensors, un *va-i-tot* de les infamies que 'ns carregaven i de les proves que teníem de la nostra ignocència: els morts se varen deixar; i després de fer recapte de paper, i de pendre tanda, per les poques plomes que teníem ---», Coromines (*Presons Imag.*, 128); cf. *LleuresC*, 75, i *Dag*.

Vaivé. Veg. ex. en el plural *vaivens* 'traqueteig', en el B. de Maldà (*Excurs.*, 80) a I, 296a47. D'aquí, amb sufix -er (i analogia dels mots com *lleuger*, -era, de -r muda en el masculí, fet no completament aliè ni al val.), es derivà un adj. *vaiver*, -era, amb sentits que van des de 'bellugadís' a 'frivol' i fins 'capritxós, moralment dèbil': mot particularment viu a Mall., però que també ha estat usat més o menys en altres regions de la llengua.

És la forma que hem d'admetre en un passatge del *Spill* de Jaume Roig, on vacillen o erren les edicions: femení *vaivera* 'inconstant, voluble, tornadissa': «Molt fort errà / com no scorçà / En Assuer / a sa muller, / Vastí, reyna; / també Na Dina / morir deguera, per ser *vayvera*; / millor li'n pres / a Finehès / com acoçà / e travessa, / ab lo punyal, / dins lo tendal, / la dona dita / adianita», v. 15850 (així en el ms., *vayvera* en l'ed. de 1531, *vainera* en la de 1530, i Chabàs ho corregeix en *veguera* en forma arbitrària i capritxosa).

El *Dag* cita «la verge no deu ésser vana ne *vayvera* per les places ne per los carrers», del *Li. de Col·lacions* (S. XV), de terminació un poc estranya (sembla un abstracte *vaivere(s)a* adjectivat, o bé s'ha perdut en el ms. un verb *fer* o *aver* davant el mot); si no és mer lapsus de copista, per *vayvera*.

A Mall.: «un parell de boyres *vaiveres*», AMALCOVER (*Contarelles*), «si no n'han fet un fogaró de la nostra *vayvera* còrpora, és perque les forses no els han bastat», *BDLC* XI, 1. No puc donar explicació ben segura d'una variant que sembla usar-se en el Ross., *vaivela*, i que només vaig sentir a JSebPons (1960), parlant de gent que havien fet un «camí a *baibéla*»: l'expressió del mestre era irònica, i encara que no es queia demanar explicacions (en coses on ignorava si podia causar embaràs o mostrar algun deix de curiós indiscret) em semblà entendre que no es tractava simplement d'un 'anar-i-venir' sinó d'una 'anada a divertir-se'. *Vaiverajar* mall. (*AlcM*); *vaiveria*, mall. «holgazanería, gandulería» mall. (*Dag*).

D'ESVAIR (III, 814b), que només indirectament és derivat del ll. *VADERE*, aprofitem aquest lloc per remetre a l'ex. de 1391 que n'hem donat a *TALAIA* en el